

“...หลายสังคมกำลังพยายามดูดอาจารย์จากหอคองงาข้างมาสัมผัสกับความจริง ปัญหาและความต้องการตรวจสอบการทำงานของอาจารย์อย่างเข้มข้นและไม่ปล่อยให้การทำงานในมหาวิทยาลัยเป็นการเสวยสุข นิ่งกิน นอนกิน ของคนบางคนอีกต่อไป...”

ซีพจการศึกษาโลก

นันทนา ฮั่นศิริ *

“อาจารย์มหา’ลัยในอังกฤษมีความมั่นคงในงานต่ำกว่าคนทำงานบาร์!”

แหล่งข่าวจากกรุงลอนดอนแจ้งว่า “ผลการสำรวจความมั่นคงในงานของบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้ข้อค้นพบที่น่าตระหนกกว่า คนทำงานในบาร์มีความมั่นคงในงานมากกว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัย”

ผลการสำรวจนี้จัดโดย Association of University Teachers (AUT) โดยศึกษาสภาพการทำงานของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ มากกว่า 200 อาชีพ พบว่า ในสถาบันอุดมศึกษามีอาจารย์ 1 ใน 4 มีฐานะเป็นลูกจ้างชั่วคราวหรือทำสัญญาจ้างระยะสั้น

นอกจากนี้ผลการสำรวจยังพบว่าบุคลากรอุดมศึกษามีโอกาสเปลี่ยนงานสูงกว่าคนทำงานบาร์ถึง 2 เท่า คนที่ทำงานธุรกิจก่อสร้างมีความมั่นคงในงานสูงกว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยถึง 4 เท่า เลขาธิการ AUT ได้กล่าวว่า การสำรวจครั้งนี้เป็นการก่อกวนบุคลากรอุดมศึกษาอย่างไม่เป็นธรรม การขาดความมั่นคงในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นภาพสะท้อนของสังคมที่ให้คุณค่าแก่อจารย์มหาวิทยาลัยต่ำลง หากสังคมปล่อยให้แนวโน้มคงอยู่ อาจมีอาจารย์และนักวิจัยกว่าครึ่งหนึ่งที่จะถูกเลิกจ้าง และต้องหางานใหม่ภายในปี 2003-2004

เห็นข่าวนี้ก็ใจหายไปด้วย การเป็นครูบาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยกลายเป็นแค่อาชีพ “รับจ้างสอน” ในหลายประเทศไปเสียแล้ว

หลายสังคมกำลังพยายามดูดอาจารย์จากหอคองงาข้างมาสัมผัสกับความจริง ปัญหาและความต้องการของสังคมด้วยการตรวจสอบการทำงานของอาจารย์อย่างเข้มข้น และไม่ปล่อยให้การทำงานในมหาวิทยาลัยเป็นการเสวยสุข นิ่งกิน นอนกิน ของคนบางคนอีกต่อไป

แหล่งข่าว : The Guasdian, 14 ธันวาคม 2542.

* อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

การเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ไม่ได้ “ไฮ” อีกต่อไปแล้วในสายตาสังคม และอาจถูก “หมิ่น” ยิ่งกว่านี้ได้ ถ้าอาจารย์ทั้งหลายไม่เร่งพิสูจน์ตนเองต่อสังคม

การพิสูจน์ตนเองคืออะไร ทำได้อย่างไร นั่นเป็นคำถามที่น่าศึกษา คงไม่มีใครปฏิเสธว่า สภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองขณะนี้ ผลพวงน่าจะเนื่องมาจากรากฐานของการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาระบบการศึกษาไทยน่าจะมีส่วนทำให้เราพบภาวะวิกฤติในปัจจุบัน ดร.ภูษณ ปริมาณโช ได้ฟันธงปัญหาการศึกษาไทยว่า “ต้องจัดการแบบถอนรากถอนโคนทั้งระบบ ที่แล้วมาการศึกษาไทยระบบโครงสร้างการศึกษาเหมือนต้นไม้ที่เราปลูกอาจผิดที่ คือเราไปลอกไปแปลระบบการศึกษาของตะวันตกมาโดยไม่มีการปรับให้เข้ากับสังคมไทย ในที่สุดก็ล้มเหลวทั้งคุณภาพและปริมาณ” ความคิดนี้ตรงกับของ ดร.รุ่ง แก้วแดง ซึ่งมีความเห็นว่า “การศึกษาไทยถึงเวลาที่จะต้องปฏิวัติกันใหญ่โดยเฉพาะการเรียน-การสอน ในสถานศึกษาทุกระดับ ยังไม่สามารถสร้างคุณภาพของประชากรให้มีกระบวนการคิด นักเรียน นิสิต นักศึกษา ยังเรียนรู้โดยการท่องจำมากกว่าใช้ความคิด แม้แต่ในระดับอุดมศึกษา บัณฑิตที่จบมหาวิทยาลัย จบมาแล้วยังมาแข่งขันกับสังคมโลกไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับคุณภาพของสถาบันระดับอุดมศึกษา ปรากฏว่า สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยยังถูกจัดอยู่ในอันดับท้าย”

การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งมหาวิทยาลัยยังสร้างความทุกข์ให้เกิดกับตัวผู้เรียนเป็นอันมาก นอกจากนี้ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับยังไม่อาจจะนำไปปรับใช้กับสภาพความเป็นจริงในชีวิตได้

สุภรณ์ สุภาพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้พูดถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ : การใช้ อริยทรัพย์ในคน เป็นบันไดสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการไว้ว่า มนุษย์มีสิ่งดีเลิศในตัว คือ “สมอง” สมองของมนุษย์มีเซลล์อยู่แสนล้านตัว มีโครงสร้างที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล สมองมนุษย์มีความสามารถมาก มีศักยภาพในการเรียนรู้ มีความงอกงามไม่สิ้นสุด การใช้ concept ทางการศึกษาเพื่อจะหล่อหลอมความคิดของมนุษย์แบบตายตัว เหมือนหล่อหลอมวัตถุ เช่น แก้ว-ขวด การหล่อหลอมจะนำไปสู่ความตึงตันและขัดแย้งกับธรรมชาติของมนุษย์

การศึกษาน่าจะเน้นเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่า เพราะการเรียนรู้เป็นคุณภาพ เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เป็นผลึกฝังอยู่ในตัวผู้เรียนตลอดไป และเป็นพื้นฐานของการแสวงหาความรู้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

มนุษย์ต้องสามารถเรียนรู้อย่างเป็นพลวัต(dynamic) โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้เป็น (Learning how to learn) เพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่อง การเรียนรู้แบบนี้จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติ ว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มองว่า หากจะปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เราจะต้องจัดการศึกษาโดยยึดวิธีการเรียนรู้เสาหลักแห่งองค์ความรู้ (The 4 pillars of Learning) คือ

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) คือ การฝึกฝนที่จะเข้าใจ
2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to do) เพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ
3. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้ดีขึ้น รับผิดชอบตนเองมากขึ้น
4. การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เพื่อเข้าใจผู้อื่น ดำเนินโครงการร่วมกัน และเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ

มาตรา 29 ของพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ยังกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละระดับพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

มองเห็นได้ชัดว่า กระแสของการปฏิรูปการศึกษา ได้ทิ้งน้ำหนักลงที่กระบวนการเรียนรู้ จะเป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาในอนาคต และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาทั้งระบบ ความสำคัญของการเรียนรู้(ผู้เรียน) เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คงไม่ผิดถ้าจะสรุปว่า การด้อยคุณภาพของการจัดการเรียนรู้เป็นที่มาของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ดังนั้นถึงเวลาแล้วหรือยังที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัย น่าจะทบทวนดูวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาว่า สอดคล้องและทำให้ผู้เรียนเกิดความสมดุลในตัวเองโดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความคิด ปฏิบัติการคิดสนใจด้วยตนเอง ฟังตนเองได้ รวมทั้งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือไม่ ไม่เช่นนั้น สภาพที่สังคมกำลังหมดหวังในบุคลากรระดับอุดมศึกษาก็อาจเกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกัน